

Kærgård skal have ros for at han er opmærksom på at tilpasningen af den lineære regressionsmodel til data i princippet kan bestemmes ved andre metoder end MK-metoden. Desværre har denne opmærksomhed ikke sat sig synlige spor, når det gælder de i disputatsen udførte statistiske analyser, ligesom der heller ikke er taget nogen principiel stilling til, hvilken rolle sådanne metoder bør spille ved analysens udførelse.

Litteratur

Rousseeuw, P. J. and Leroy, A. M. 1987. *Robust Regression and Outlier Diagnostics*. New York.

Økonomisk historie

Carl-Axel Nilsson

Institut for Historie, Københavns Universitet

For en økonomisk historiker er Niels Kærgårds bog i høj grad interessant. Der pågår fortløbende siden mange år i disciplinen økonomisk historie en debat om forholdet mellem økonomisk analyse med brug af økonometriske teknikker og historisk rekonstruktion. Helt klart aktualiseres denne debat i Danmark i anledning af Kærgårds disputats. Der er også tendenser til en sådan debat hos Kærgård (NK).

Han påpeger i introduktionskapitlet (s. 19), at hans "analyse vil være af interesse for både økonomer, statistikere og historikere". Begrundelsen herfor er: "Selve den økonometriske teknik er i sig selv et grænseområde mellem økonomi og statistik, og når den skal bruges på data så langt tilbage som 1870, må faget økonomisk historie også være relevant". To sider senere præciserer han sin ambition om at "skematisere og kvantificere nogle få centrale årsagssammenhænge, som har været fælles for hele den undersøgte periode, det vil her sige fra 1870 til 1970. Om noget sådant kan gøres, og eventuelt oven i købet være nyttigt også for historiske analyser, er imidlertid selvfølgelig diskutabelt."

Men hvad forstår NK mere præcist med udtrykket historisk analyse? Der er et afsnit om Cleo og den økonomiske historie i afhandlingen, et afsnit, som desværre er meget kortfattet. Vi får dog følgende udtalelse (2. 22): "Når undersøgelsesperioden, som her går mere end 100 år tilbage, er det imidlertid oplagt, at nogle af de fundne sammenhænge *kun* (min kurs.) har historisk interesse, og man bliver tvunget til at overveje, hvad historikere mon kan mene om den økonometriske metode."

Uden helt at have forstået indholdet i denne sætning, forekommer det mig dog rimeligt at koble den sammen med hvad NK udtaler til allersidst i afhandlingens konklude-

rende afsnit. (s. 478f). Han formoder der, at afhandlingens mest kontroversielle resultat er "synspunktet om, at traditionelle økonomiske metoder med meget få modifikationer kan anvendes på lange historiske perioder". Heraf følger, at "økonomiske metoder kan være nyttige redskaber også indenfor økonomisk historie", et synspunkt på økonomisk historie, som utvivlsomt vil "være ganske kontroversielt, i hvert fald blandt historikere". Det må formodes, at det er sit kap. 16 han har i tankerne, og at det også er dette kapitel han andetsteds foreslår til de økonomiske historikers selektive læsning (s. 20).

Problemet er, at NK her glider mellem betegnelserne økonomiske historikere og den generelle betegnelse historikere. Det samme sker på s. 22. Umiddelbart efter det ovenfor citerede afsnit fra denne side, går NK over til at påpege, at økonomiske metoder har fået anvendelse i økonomisk historie ("new economic history"). Men ligesom i konklusionens afsluttende ord går han straks over til at påstå, at dette "ikke alle steder blev vel modtaget" og anfører som belæg en udtalelse i en åbningsforelæsning ved et møde i American Historical Association!

Hvorfor nu det? Det er jo velkendt, at der blandt historikere er skoler, som hævder historieforskningens fulde selvstændighed som forskningsdisciplin og afviser det frugtbare i at knytte den til samfundsvidenskabelig teori, det være sig økonomisk eller anden. Og forhåbentlig vil det forblive så. Men det relevante for NK må jo være økonomisk historie. Hvorfor vælger han så ikke i stedet at citere fra udtalelser ved møder i American Economic History Association? Eller hvorfor har han ikke generelt fulgt diskussionerne i nu mindst 25 år i de førende økonomisk-historiske tidsskrifter? Han ville i så fald umuligt have kunnet nå til den samme konklusion om det kontroversielle i at bruge økonomiske modeller. At ikke alle økonomiske historikere er lige så begejstrede for deres personlige del, er jo en anden sag.

Den slags debat som NK på s. 23 refererer for økonomiens del har man altså også haft indenfor den økonomiske historie. "New economic history" var indledningen til debatten. OK, det kan siges, at den kom sent, men den har været meget livlig. Og både de nye og de traditionelle skoler har efterhånden bevæget sig langt fra de første, hårde standpunkter.

Så meget om NKs egen argumentation for hvorfor hans bog har interesse for økonomisk-historisk forskning. Hvorfor skal bogen ikke i sin helhed først og fremmest opfattes som hovedsageligt et bidrag til Danmarks økonomiske historie? Titlen tyder jo unægtelig på det. Om ikke andet så vil den vel biblioteksmæssigt blive katalogiseret som et sådant værk. Der er heller intet i konklusionerne, som modsiger en sådan opfattelse. Et hovedresultat af analysen er konstateringen af de over lange perioder stabile sammenhænge i dansk økonomi, med forbrugs- og investeringsfunktionerne som mest stabile og produktionsfunktionerne som noget mindre stabile. Der er til og med "sam-

menhænge, der er nogenlunde uforandrede fra 1878, hvor undersøgelserne starter, til 1981, hvortil de sidste prognoser er ført frem”.

Det er svært at opfatte dette som andet end en karakteristik af Danmarks økonomiske historie ud fra en central indfaldsvinkel, som må have betydning for kommende forskning. Nu kunne det måske invendes, at NK først og fremmest har villet afprøve og forbedre den økonomiske teori. Men en sådan indvending kan næppe finde støtte i teksten. Analysen gælder specifikt Danmark og en specifik periode i landets historie. En anden indvending har i så fald mere for sig. Det er helt tydeligt, at forfatteren har haft som en selvstændig ambition at ville afprøve forskellige økonometriske teknikker. Men det er også tydeligt, at dette element ikke skal ses som andet end et med den økonomisk-historiske analyse sideløbende element.

Man kan så spørge, hvor holdbare konklusionerne er? Her har nok forfatterens uafklarede forhold til økonomisk historie medført, at han har forsømt et par – ud fra historiske forskningsaspekter – vigtige problemer. Han er f.eks. meget kortfattet med hensyn til indeksproblemet. Og han har ikke nogen mere omfattende diskussion af periodiseringen. Han har heller ingen nævneværdig diskussion af det kildemateriale han bruger. Der er naturligvis principielt ikke nogen fejl i at bruge et eksisterende datamateriale, for i stedet at koncentrere sig om den abstrakte analyse. Men man kunne have forventet nogle overvejelser over graden af robusthed i materialet.

Er der f.eks. områder hvor analyseresultaterne er meget følsomme overfor ændringer i det underliggende talmateriale? Det er jo ikke ukendt i forskningen at også forholdsvis beskedne revisioner af historiske nationalregnskaber kan betyde radikale ændringer i den historiske analyse.

Disse synspunkter forringer naturligvis ingenlunde afhandlingens betydning som et højest værdifuldt bidrag til dansk økonomisk historisk forskning. Det fremhæver blot dens karakter af at være et pionerarbejde.

Må det til sidst være tilladt at – noget anakronistisk – berøre det debatindlæg, Niels Kærgård publicerede i NT, bind 129 (1991), hvor der i øvrigt også er artikler med synspunkter på økonomisk historie af Jørgen Peter Christensen, Gunnar Viby Mogensen og mig selv. Det forekommer også der tydeligt, at NK har et noget uafklaret forhold til økonomisk historie og at han næppe systematisk kan have fulgt udviklingen inden for den økonomisk historiske metodedebat.

Han peger i sit indlæg på nogle uheldige udviklingstendenser indenfor samfundsvidenskabelig forskning generelt. Den snævre specialisering er for ham noget negativt. Faggrænser blokerer for udviklingen, skriver han. Og så langt er det ikke så svært at give ham medhold. Det bliver meget sværere, når han (s. 345) skriver: “Jeg er derfor meget lidt for at give sådanne skarpe definitioner af fagdiscipliner, som Carl-Axel Nilsson gerne vil gøre for økonomisk historie”. Men det har jeg jo ikke gjort! Jeg har bare peget på det enkle faktum, at der allerede internationalt eksisterer en disciplin økonomisk

historie, som kun kan defineres meget bredt, og som udøves af forskere med meget forskellig uddannelsesbaggrund.

Ligesom mange andre discipliner har også denne naturligvis tendenser til en indsnævrende specialisering. Men jeg kan forestille mig, at risikoen for en alt for negativ udvikling i denne retning er forholdsvis lille netop i denne disciplin. En garanti herfor kunne være at den definitions-mæssigt udøves af forskere med forskellig uddannelsesbaggrund, både økonomer – økonometrikere eller ej – og historikere. Det betyder forskningsindsatser over et bredt spektrum, på forskellig abstraktionsniveau og med forskellige metoder og teknikker. Det betyder også ofte en åben holdning overfor tværfagligt samarbejde med forskere fra andre discipliner, politologer, sociologer, teknikere.

For NK bliver derimod konklusionen: "Jeg tror – desværre – at broen mellem fagene må bygges af mindre mursten: af artikler, hvor nogen står for de økonomiske analyser og andre for de historiske" (s. 345). Det er altså en meget mere beskedne målsætning end den internationalt gældende og må vel derfor opfattes som den for NK ideale danske forskningsstrategi. Er den tænkt at erstatte den mere vidtgående strategi, som faktisk formuleredes en gang i 1960'erne?

Hertil kan mere positivt bemærkes, at en bro dog må betyde øgede kontakter, som også kan føre til en integration. Jeg vil altså gå et skridt længere og direkte argumentere for en sådan integration. Til støtte for en sådan holdning skal jeg afslutningsvis hente et par citater fra Jørgen Peter Christensens artikel, hvor han i alt væsentligt giver udtryk for samme grundholdning til økonomisk historie, som jeg gør i min artikel.

Det ene citat lyder: "Samarbejde eller dialog mellem de mere økonomisk og de mere historisk orienterede blandt de økonomiske historikere er vigtig, ikke mindst for at de knappe ressourcer, der er til rådighed, anvendes hensigtsmæssigt, og for at mindske risikoen for dobbeltarbejde og arbejder, der senere i større eller mindre grad må gentages på ny" (s. 336). Og lidt senere på samme side anbefaler Jørgen Peter Christensen, at "økonomiske historikere i landet drøfter fagets situation og søger at skabe rammer for øgede kontakter og samarbejde mellem dem, der arbejder med økonomisk historiske problemstillinger. Sådanne drøftelser har der længe været behov for".